Flisene fyker i fjellbygda Dovre

Handverksskolen på Hjerleid, Dovre er en liten videregående skole med et landsdekkende utdanningstilbud i tradisjonshåndverk til både unge og voksne. Skolen opplever en økende interesse for å ta en utdanning i håndverksfag, særlig blant ungdom.

Tekst og foto: Helle Hundevadt

Det er mange unge som ønsker å leve et liv mer på naturens premisser, og det varige og solide i håndverksproduktene tiltrekker dem. Vil du være sikker på å ha jobb i framtida, så velg et håndverksfag. Ingen samfunn kan klare seg uten dyktige håndverkere.

Handverksskolen på Hjerleid er en friskole, eid av to ideelle organisasjoner: Stiftelsen Norsk kulturarv og Studieforbundet Kultur og tradisjon. Den ble etablert i 2004, for å «gjenopplive» de nedlagte utdanningstilbudene i treskjæring og møbelsnekring ved Hjerleid handverks- og husflidskole fra 1886.
I dag har skolen tilbud på vg2 nivå:

- *Vg2 Design og trearbeid*, med fordypning i treskjæring, tredreiing og møbelsnekring
- *Vg2 Smed,* hvor eleven følger jernet fra myrmalm til ferdigsmidd kniv, øks, lås m.m.
- *Vg2 Byggteknikk*, med fordypning i tradisjonelle byggeteknikker (lafting, håndverk tøy etc)
- *Vg2 Overflateteknikk,* med fordypning i tradisjonelle malingsteknikker og materialer

Yrkesmuligheter

Vg2 Tekstilhåndverk med fordypning i tradisjonelle materialer og teknikker (ull, lin, spinne, veve, strikke m.m.) (ny læreplan i 2020) -Mange av elevene sikter seg inn på å jobbe innen kulturminnevernet med restaurering av bygninger, reparasjoner av møbler eller museumsarbeid. Men like mange går videre på fagskoler, kunsthøgskoler og utvikler seg innenfor design og utsmykning, og mot nyskapning og smarte løsninger som er varige og vakre. Og heldigvis blir noen lærere i kunst og håndverksfag.

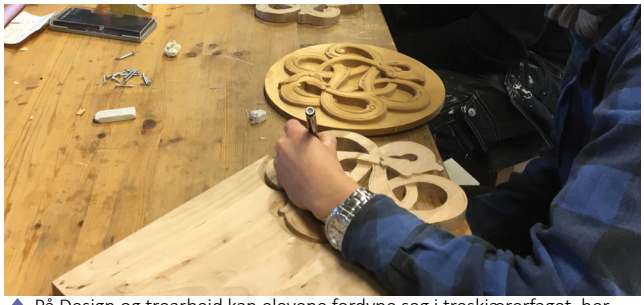

På Design og trearbeid kan elevene fordype seg i treskjærerfaget, her over de inn dragestilen.

Dette skoleåret har skolen 35 elever fra hele landet, fra 17 – 60 år. Med et nytt vg2 i Overflateteknikk til høsten, satser skolen på å få nærmere 50 elever.
De fleste elevene bor på skolens hybler og leiligheter. Med åpne verksteder hver kveld, så blir det nesten for lite friluftsliv, selv om skolen har Rondane, Dovrefjell og Jotunheimen og ypperlige turmuligheter på alle kanter.

Miriam har valgt fordypning i møbelsnekring. Her sinker hun et hjørne med håndverktøy, det krever nøyaktighet!

Spennende fagmiljø

Skolen har dyktige håndverkere som faglærere, og mange spennende gjestelærere underviser på hver av linjene. Gjestelærerne er utøvende kunstnere eller håndverkere fra hele landet. En smed kommer faktisk helt fra California for å undervise for han liker seg så godt på Dovre. Skoleåret avsluttes med en elevutstilling i juni; Hjerleidutstillingen med tema *Kloke hender* trekker besøkende fra hele landet. Nasjonale arrangement som Treseminaret og Hjerleidutstillingen, og vel 300 deltakere i året på håndverkskursene på Hjerleid, gjør at elevene får et sosialt, utfordrende og lærerikt skoleår. Handverksskolen ligger vegg i vegg med håndverksbedrifter som tar inn lærlinger: *Dovre handverkssenter AS* har lærling i tømrerfaget. De bygger nye hus, restaurerer gamle hus, og bygger bruer i tre og stein. *Kvass as møbelsnekkerfirma* har lærling, og lager designmøbler, innredninger, men også restaurering av møbler, dører og vinduer. *Senter for bygdekultur AS* har lærlinger i treskjærerfaget og smedfaget, og holder kurs i tradisjonshåndverk gjennom hele året. *Norsk Håndverk AS* bygger lafta hus, holder kurs i lafting rundt om i hele landet, men driver også med forskning på tradisjonsbygging i Norge og har registrert 400 ulike måter å lafte på, så langt!

Marcus er i smia også på kveldstid. Foto: Anita Killi

Fagmiljøet på Hjerleid har fått Riksantikvarens kulturminnepris for arbeidet med å sikre kulturarven vår gjennom utdanning og kursvirksomhet. - Vi opplever det som en samfunnsoppgave å videreføre den kunnskapen som de små tradisjonshåndverksfagene representerer, til ungdom i dag. Men for å få rekruttering til disse håndverksfagene, så må eleven få vite om dem! Skolen og lærerne må gi elevene mulighetene til å forme, snekre og skape. Sløydsalene og keramikkverkstedene må åpnes igjen. Vi trenger skapende og aktive mennesker, som tør og vil satse på en utdanning som håndverker. En gammel håndverker er som et brennende bibliotek, sier et afrikansk ordtak. Derfor er utdanning av nye håndverkere en oppgave som ikke kan vente.

Bart lafter: elevene på byggteknikk lafter på oppdrag for kunder

På Hesselberg gård arbeidet malermester Klaveness sammen med lærlingen Lizzy og utbedret Peder Aadnes malerier fra 1774. Malerfaget var et høystatusyrke, og bare de rikeste hadde råd til å dekorere husene sine slik Lizzy viser her. Foto: Bygg og Bevar

Malerfaget - nytt tilbud i 2019

Et nytt utdanningstilbud i malerfaget startes opp høsten 2019 ved Handverksskolen på Hjerleid, Dovre. Vg2 Overflateteknikk heter dette yrkesfaglige tilbudet i videregående skole. Elevene vil her kunne fordype seg i tradisjonelle malingsteknikker og -materialer som veldig få har kunnskap om i Norge i dag. Det er et stort behov for håndverkere som kan jobbe med restaurering av kulturarven vår. Her trengs det malere med kunnskap om linolje, lakk, lasur, limfarge, komposisjonsmaling og dekorasjonsmaling, som for eksempel marmorering, ådring, sjablongmaling og lasering.

2018 var Yrkesfagenes år og politikere og næringsliv sa til ungdommen: - *Ta utdanning som håndverker, det er noe av det lureste du kan gjøre. Det er et stort behov i Norge for dyktige handverkere i mange fag.* Likevel er det få utdanningstilbud i malerfaget, og mange ungdommer som ikke vet om mulighetene i dette faget. Det ønsker malebransjen å gjøre noe med, og Malermester Ole Andreas Klaveness har hatt med seg lærlingen Lizzy Muzungu på flere spennende restaureringsoppdrag. Hun har tatt svennebrev og forklarer hvorfor hun valgte dette yrket: -Å være maler er å jobbe med farger, det som fargelegger og gir lys i livet til folk hele året. Yrket er så variert, du må kunne mye forskjellig fordi det er ulike teknikker du bruker hver dag: sparkle, pusse, blande pigmenter, koke limfarger, marmorere, lakkere, male på mur, på tapet, vinduer, ute og inne, - ja dette er bare eksempler.

Malermester Ole Andreas Klaveness utdyper innholdet i malerfaget: - Avansert kjemi, inngående materialkunnskap og verktøyforståelse. Estetisk sans, kloke hender og et godt hode. Det er malerhåndverket, sier han. Handverksskolen vil i samarbeid med malerbransjen utfordre unge og voksne til å satse på en utdanning i det tradisjonsrike og spennende maleryrket.

Les mer på Hjerleids hjemmeside: www.hjerleid.no

Ole Andreas Klaveness dekormaler en brannvegg. Foto: Bygg og Bevar